

PREUS

Artá Un trimestre	1'75 ps
A Fora. id.	2'00 «
América Id.	2'50 «
France Id.	3'00 «

Número solt: 15 cts

Redacció i administració
Quatre Cantons, 3
ARTÀ) Mallorca

LA VILA

SETMANARI CATOLIC MALLORQUI

Devant el conflicte actual

Les coses humanes sempre son així: efímeres, de poca durada. Un home s'ilusiona amb un projecte i casi sense donar-s'en compte se desvaneixen com la boira totes aquelles il·lusions, can com un castell de cartes aquell projecte. Aixó demostra la vanitat de les coses terrenes, per les quals no hi ha perquè replicar moltes campanes, perquè si avui son, demà deixen d'esser, per una causa lo més insignificant. Totes aqueixes reflexions venen a la nostra consideració al recapacitar un poc sobre l'actual conflicte del nostre Ajuntament.

En efecte, fa poques setmanes encara, la marxa administrativa feya goig. Tot anava avant, tot caminava dins una ona d'optimisme al entorn de la figura del actual Batle D. Miquel Morey que amb la seva activitat innegable semblava no havia de trobar mai obstacles per cap qüestió i que tot s'anava de resoldre amb pocs esforços. Al seu costat heu tenia uns companys de Comissió Permanent que pels seus estudis, per la seva intel·ligència en assumptes financers, per la seva posició elevada hoaraven al poble administrat i feien concebre falagueres esperances. Darrera la Comissió Permanent seguia l'Ajuntament, que per el mateix poble era anomenat Ajuntament d'alt rang i efectivament havia estat triat entre lo més gran de la població, i encara que de distintes procedències i matis-

sos cada un de sos components semblava haver deixada la significació anterior a casseua, com qui deixa la capa o altra prenda de vestir, i dins la Sala eren uns models de bona voluntat i tots els acords se prenia per unanimitat.

¿Que ha passat, idó, perquè aquella pau, treball, activitat, bona orientació, optimisme s'hagen esclipsats de cop, i n'haja vengut el rebombori que s'ha produït, el conflicte que amenaça acabar amb tot el cúmulo de bones intencions?

Per molts és encara una incògnita el motiu d'aquesta maror espontànea, la causa d'aquest enderrossay que amenaça en dorrumbarse per complet.

Es una llàstima que en la nostra vila no s'hi pugui fer més obra positiva i que quedin tants de pies frustrades les més belles esperances, que quedin espoltrats els hermosos projectes concebuts, que se sequin prematurament les flors prometedores de sabrosos fruits.

Mos hem queixats sovint, sovint, de que no se fessen les escoles que tant se necessiten, que no se resolguin els problemes que hi ha plantejats, que no se duguin a cap els projectes de conduccions d'aigos, de nova i decent Casa Consistorial amb les que s'ha arribat a il·lusionar al poble i quant estam a punt de veure-ho realitzat, quant sembla que tot convé en que sia pronte un

fet, una turbonada de mars heu seca tot i tot heu esvaeix, sense que casi ningú s'en expliqui la causa.

Anem al fet real i positiu: El Batle actual, que del no res, amb el seu treball i enginy, de molts admirats ha montada una indústria que necessita pel seu sustent de sa família, estava treballant tranquilament en el seu ram sense ni empatxarse de la cosa pública i de cop i volta veu turbada la seva tranquilidat domèstica aficant-lo de retgidor dins la Sala i dins pocs mesos, davant un conflicte mal de resoldre ferm en el carrec de Batle. Quant pocs tenien pit per carregar la responsabilitat del carrec s'el trobà a ell disposat al sacrifici i els companys de la Comissió Permanent i demés retgadors li prometeren ajudarli en tot i per tot. Fa sacrificis de tota casta, deixa casi abandonats els seus interessos per atendre an els del poble, treballa per fé aná envant el municipi i heu logra, dona proves que tothom regoneix de tenir autoritat; amb una paraula dirigeix el poble entre l'aplaudiment general. En aquest estat creu arribada l'hora de fer treball serio i de profit i projecta escoles, i conducció d'aigos i aixamplament de carrers, i l'Ajuntament l'aplaudeix i la Comissió Permanent li ajuda, flas an el punt d'estudiar els seus mateixos companys la formació d'un empréstit per durho a la realitat. Se l'autorissa per fer gestions i fins per comprar una casa senyorial aont establir-hi totes les dependències del municipi dins pocs dies, sense donar-se'n conta, tot dona un canvi radical, dimiteix el 2u Tinent i el Primer anuncia que dimitirà també i el Batle encara qu'el

primer Tinent li diu que li ferà costat si se troba totsol, se sent impulsat també a deixar el càrrec.

Pper agravar la situació, repercuteix el conflicte en els llocs públics de la vila, i mentres uns alaben les gestions del batle altres posen en tela de judici la diafanidat de sa conducta, arribant fins al absurdo de escampar pels cafés la sospita d'un pacte secret entre ell i el venedor de la casa en benefici propi. I per altra part, els fets ocorreguts i certes expressions lleugeres gastades en la reunió del Ajuntament dins la Sala provoquen una Carta Oberta de D. Pere Morell an el Batle escampada en fulles impreses per la vila i davant tot això, ell qui no cerca el seu medre personal, que'l càrrec li és un pes feixuc, que veu mermats els seus interessos, que no aspira a crearse partit, ni opinió, ni un pedestal de glòria i que necessita treballar per la seva família, ¿qué ha de fer davant la situació creada? Es bo de veure l'actitut que adoptarà i tot sentint ferm que haja de deixar un càrrec pel qual ha demostrat tenir condicions. Abans de que se consumi la seva sortida, convé fer constar per aquietar el *xerratorum popular*: 1.ª Que el Batle ha desplegada una gran activitat en tots els assumptes administratius tot el temps que ha estat en cap del Consistori. 2.^a Que ha cobrat fins al darrer dobbé els impostos municipals cobrables dins els tres primers trimestres, solucionant els conflictes que s'anunciaven i que a tothom feien por, derivats de la nova forma de impostos i cobransa. 3.ª Que en totes les demés qüestions municipals, compra de casa, projecte

figos, plans d'escoles i de més l'ha guiat sempre una absoluta bona fé. 4rt. Que les gestions de compra de la casa de D. Rafel Blanes les va fer sempre d'acord amb l'Ajuntament i que de tot les ne doná conta i les hi apravaven. 5ª. Que no és veritat que D. Rafel Blanes demanás a l'Ajuntament un preu distint que a la Caixa Rural. A una i altra demaná *vintanta mil* pessetes haguent-hi únicament d'feréncia en la forma de pagament, perque essent la Caixa una entitat benéfica li concedia el poder pagar una part a plassos sens interés. 16ª. Que la vila deu un vot de grácies al actual batle per la seva gestió.

Dit aixó, per avui no queda més que resignarnos devant els fets, i pregar a Deu que de no ser possible ja solucionar l'actual conflicte administratiu sense la sortida del Batle, inspiri als qui han d'elegir el nou perque recaigui l'elecció en una persona que estimi al poble i tengui interés en el seu progrés moral i material amb l'intensidat i rectitut d'intenció que ha mogut sempre al actual.

A. F.

Als meus fruiters

A LA PARERA

T'oviro dirre l'hort, alt parera,
com si veés alçá un arbre argenté,
clara de llum brillant i riciera
com ram d'estels penjat al cel sere.
D'assota teu, d'aquexa floridera,
en l'ombra refrescant me posaré
i bó i flairant la teva olor primera
mirant-te extassiat reposaré.
Riflará en tos brots la cademera
cantís innocents de grácia fatillera,
i pensatiu, somniós l'escotaré,
i al mig de la bellesa falaguera
com entelat d'una boira encisera,
a argat per terra em dormaré.

A L'AMÉTLER

Excel·lent fruiter!
sagrada bellesa!
¡oh florir primer!
¡oh blanca nevada!
ponzell de febrer
i del mars riquesa!
¡oh goig! oh ametler
vestit de puresa!
A dalt del brançatge
tos flocs de nuviatge
son ramel's d'amors
que, si es glaça i faire,
cauen plens de flaire
en pluja de flors.

A LA POMERA

¡Oh pomera! tremola
en borral's de blancó!
Ets floc que avui rodola
del cel en la bjavó!
Un cantic et moratola
un petit auccelló,
mentres bec s'esmola
al cap d'un branquilló:
—Pomera en esposalles
espolsa't ses rialles
i t'ompliràs de pomes.—
I fuig d'entr les fulles,
enduent-se'n curules
de pols i olor les pomes.

AL CIRERER

¡Oh cirerer nevut,
gebrat tot de la festa,
que vas endiumentat,
portant vestit de festa!
¡Oh cirerer florit,
rublet tot d'alegria!
¡Oh cirerer, guarnit

de blanca pedreria!
Es cada estrella clara,
que, de puresa amara
al broteil que't somriu,
un esclatant deliri,
que acaba de florir-hi,
pel fruit del nou estiu.

AL PRUNER

Prunè engalanat
de flors lluminoses!
cada flor de gel
será pruna do'ça,
un fruit delicat
per les aimants boques;
vindrán oriols
de les plomes grogues
i, xerrant contents
en tes branques tortes,
farán un estrob
de jets d'unes dotces.
Prunè engalanat
de flors lluminoses.

Juan Vilalta Roca

Viaje a las Cuevas de Artá

AL LECTOR

Cese ya, amados paisanos, el poco afecto al suelo patrio que nos vió nacer, pues se irrita el ánimo más apagado si no pierde de vista la preocupación que os obceca. Cierta es, espíritu de fanatismo nos alucina demasiado hasta compelernos a reprobar cuanto tiene origen en nuestras arenas, y nos hace estimar con recomendación las cosas más despreciables, con tal que se diga vienen de fuera reino. Tan mal entendido entusiasmo, fomentado del débil discernimiento, hace escasee la luz de la razón, y luego de amortiguarse ésta, es impedida de divisar como son en sí los objetos; le estorban discernir clara y distintamente las cosas; y tiene que ceder a su alucinamiento. El morador de la capital recibe con especial gusto aquellos dichos que acerca de su tierra, con lenguaje hiperbólico le parla el forastero, y un relato poco verídico le hace otorgar una preferéncia nada exacta por más que uno y otro por falta de conocimiento, no puedan cotejar los extremos. Al rústico ignorante le está sucediendo lo que al inculto indio, que criado dentro el oro y su preciosidad no es capaz de

impresionarle, llevándole toda su atención un surtido de cuentas de vidrio de diferentes colores y otras despreciables baratijas que le prodiga el codicioso mercader; del mismo modo nacido éste en el más delicioso jardín, de la Europa y rica India, mira con indiferencia lo mas selecto que le ofrece el país. Advenedizas fruslerías que apenas valen consideración y son la caña de pescar del industrioso comerciante, le roban todo el pensamiento, sin que sea capaz de llevar en algo su atención, ver aquí las alegres i risueñas campiñas, aquellos encumbreados montes y entre sus escarpadas breñas nacer el robusto acebuche que se prepara a transformarse en olivo; allí el empinado nogal que oculta la vid con que se enroseó, engañando con racimos que cuelgan entre sus ramas la distinta naturaleza de sus frutos; y junto a las márgenes de los caminos muy poblada floresta que con voz muda le excitan a admirar su mimitable belleza.

Pero, que? ¿Si esta misma abundancia de cosas agradables y lisongeras en si mismas

no sirven para despertar su gusto extragado, deviviendo solamente por vanas apariencias de objetos muy débiles? ¿Si este mismo conjunto de delicias no es capaz de atraer a su justo aprecio aquel apetito, que le puso inerte la poca cultura y una rusticidad animal, que siempre le tiene medido en sus trece?

A más de los dichos, me mortifican otros a quienes el común de los hombres califica de discretos, y les tiene por de aquella especie, que sabeu gastar bien el candal, proporcionando al ingenio un verdadero adelantamiento. Esto es aquellos hombres curiosos que invierten cuantiosas sumas en ver reinos extraños, en pasear lejanas regiones, correr provincias enteras con apuro de un apuro de un viaje de largos años, sin saber primero en que consisten las preciosidades de su patria y riquezas de su solar. Van en busca de palacios suntuosos, apetecen se les proporcione la vista de casas magníficas, fabricas soberbias, y los edificios de mayor nobleza, sin acordarse de que en su rincón saborearán mejor la curiosidad de sus deseos. Van a admirar aquellos remotos jaspes que a costa de un grande arte buriló el artífice, famosas entalladuras en finos mármoles que hizo por siempre célebre la maestría de su autor; o aquellas columnas de una altitud extremada que hicieron tan famosa la habilidad del sabio constructor; y se dejan en perpétuo olvido aquellos otros primores extraordinarios, que arquitectónica natura va levantando con diestra y continúa aparición en las oscuras cavernas de los casi intransitables montes de nuestra isla.

Vamos pues a ver en su taller a la admirable naturaleza, y considerar a esta su obra maestra, que salió sin más diseño que el que se labró ella misma. Atienda a la descripción que voy a formar, primeramente el mallorquín, a quien tal vez su preocupación hará incrédulo: no tenga por fábula cuanto se va a referir de esta ciudad de la tierra, tan magestuosa y respectable, cuando puede informarse de la seguridad del relato por medio de aquellos personajes que han

ya bajado a sus tenebrosos senos: debiendo advertir, que por mucho parezca hiperbólica la pluma, no llegar a jamás a pintar la pura realidad.

(Seguirá)

RELLIGIOSES

PARROQUIA

Diu ceuge passat i el dia de St Josep ademés dels sermons ordinaris el Co-remé doná el vespres les conferéncies o instruccions apologetiques contestant els daptos que li han estat exposats. Diumenge fou sobre la pr. destinació i el dia de St Jusep sobre el sacerdocí.

Una i altre despertaren interés i a elles acudiren bastants, d'homos si bé encare n'hi podrien anar molts més.

Demá al vespre tractará del Miracle,

CONVENT

Demá se celebrarà la Comuntó general pels Tarciaris, a l'hora de costum.

PEREGRINACIO

Segons notícies els P. P. Capuchins de Palma han acordat que la peregrinació franciscana sia enguany a Cura per visitar el Santuari de Nostra Senyora lloc avon s'hi sent encare l'escalf del amor diví que abrasava el cor del inclit escriptor mallorquí Beat Ramón Lull. Es de creure que a ella heí acudirà molt gent de per tota Mallorca i que a nost' a veí h'í tendrá numerosa representació.

LA NOSTRA PATRONA LA VERGE DE S. SALVADOR

Hem tengut ocasió de veure i admirar una beia ampliació de devés un m. d'alsada d'una fotografia de Nostra Sra i Patrona la Verge de St Salvador. An aquesta ampliació obra del fotógraf Sr Amer de Palma la posseeix D. Rafael Banes Tolosa.

Per altra part, sabem que s'ha fet un projecte de retaula de relieu de la mateixa imatge per posar dins una capella de la Iglésia Parroquial de St Jaume de Palma a fi de que tota la colònia artanenca de la nostra capital puguin venerar allá mateix la veneranda figura de la nostra excelsa Patrona. Si no estam mal informats s'encarrega la obra al escultor Sr Vanrell. Tendrem ocasió, si Deu ho vol, de parlarne amb més detalls al estar ja feta.

Ja paginat lo anterior hem sabut que desde ahir divenen les vespres en

exposat aquell quadro dins la capella de Sant Blai de la ja dita Parròquia de Sant Jaume aont podrá ser venerada per tots els artanencs devots de la Mare de Deu que viven a Ciutat.

DE CANOSTRA

METEOROLOGIA

Tota la setmana el temps és estat molt revoltós ha fet molt de fret i molt de vent. En la nit del dimars al dimecres se desencadená una forta tempestat de trons i llamps, i tot seguit una calabruixada si bé mesclada amb aigo. Ha fet també uns quants tatuts grossos que assaonaren la terra. Els pagesos n'han quedats molt satislets, perque amb les ventades la terra s'havia ressecada ferm.

ESTAT SANITARI

Encare en fa de les seves la passa de grip. Son molts els costipats que han de suar-se alguns dies.

MALALTA

Ha estada malalta de gravetat d'una bronquitis la filleta del medge D. Antoni Solivellas. Se troba ja convalescent, de la qual mos n'alegram ferm.

SACRAMENTATS

Per haverse complicada i agravada la malaltia que venia sufrint l'esposa de Mestre Juan Butó, dilluns a vespre li foren administrats els Sts Sagraments, Deu li ajudi per la part més convenien.

Dia 19 a les deu rebé el Sant Viatic l'amorin Sebastiá Ferrer de S'Hort de Carrossa.

El vespre del mateix dia foren també viaticats el Sen Juan Rector de des Coil d'en Abrines i sa mare d'en Xerxi Panyel lo de devora Na Pati.

Deu les ajudi a tots per la part que més convenga.

DESGRACIES

Un automóvil que equivocadament prengué el camí de can Canals en lloc del de Manacor, topá a s'ego d'en Blancos, la qual tenguent pó s'havia entreveçada en mig del camí quant aquell passava i quedá amb una cama totalment rompuda. S'ha haguda de matar la bístia.

ATAAC

An el ninet Andreu Ferrer fill del Director d'aquest semanari, avui li ha pegat un atac cerebral i se troba de lta gravetat.

Secció Amena

ENDEVINAYES

Veyam qui endevinará quina fruita al mon hi ha que neix verda creix vermeya i molt negra morirá?
No té closca ni cloveya i és molt bona per menjá.

As mig del camp som nescuda i quant vaig esser madura me transportaren al poble ont vaig esser trepitjada dels homos sens ferne cas del n al que'm podien fer. Llavó si que vaig essé de los homos estimada. I ara si m'has mester disposta me trobarás amb lo que puc servirte i a taula de senyó noble casi sempre m'hi vorás.

FUGA

i de t. l. q. h. s. j. r. t.
l. S. nt n. m. d. D. . . v.
p. r. q. . s. r. s. p. l. t. t.
p. r. t. t. . n. . t. r. n. d. t.
d. ns l. . n. f. r. n. d. m. s. n. ll.

SEMBLANCES

Amb a qué s'assemblará a un gall quic-qui-ri-quic es puig Farrutx o en Porressá?

I a una cadernera una furniga carnicera?

I un moix, a una ase coix?

Les solucions al n^o qui vé.

En la nostra *Llibreria Escolar i Religiosa* s'ha rebut un gros surtit de **DEVOCIONARIS PER LA PRIMERA COMUNIÓ** de celuloide o de pell de preus molt variats.

També tenim estampes **RECORT DE LA PRIMERA COMUNIÓ** i confeccionam an aquest i imprenta **ESTAMPETES RECORDANSA D'AQUELL DIA TAN FELIS.**

Pirotècnia Espinosa

Nuevos programas para **RAMILLETES DE FUEGOS ARTIFICIALES** propios para fiestas particulares, de barrio, jardines etc. etc.

Novedad en **FUEGOS ELÉCTRICOS** de gran esplendor y lluvias de fuego plateado y dorado.

FUEGOS JAPONESES—**COHETES REALES** con cabellera—**Cohetes de honor**—**Cohetes eléctricos**—**Cohetes escondidos**—**cohetes reales** con lluvia dorada y plateada.

Dirección=16—Taulera Artá

PASAJES PARA AMÉRICA Y OTROS PUNTOS

Los que de Artá y Capdepera quieren embarcarse para el extranjero dirijanse a

ANTONIO GILI (A) COMUNA
PONTARRÓ 36. — ARTÁ

¡ Atención !

Arregla gratuitamente con 24 horas toda classe de documentación para emigrar a cualquier pais del mundo

EMILIO OJEDA, Vilanova 13, ARTA.

Reservat per en
Guillem Bujosa (a) Ganancia

Prest sortirà l'annunci

Llibres novedats

St Evangelii	Rútica 1 pts. Tela 200
Vida de Jesucrist per Filión	5 pts.
Mes de les ànimes	0'75 » 1'75
« del Roser	« » «
Vida de N. S. Jesucrist per G. Soler	2'00 » 3'50
Excelències del Sacerdoci	0'40
PAL-LAS diccionari en cinc idiomes	12'0
Silencio heroico (Novela de la Col. Princesa)	4'00
Por los senderos del amor—D'arfois	4'00
Tantum Ergo (poesies)	3'00
Del trono al cadalso Clermont	3'00
Carmencita o la buena cocinera	3'00
Nuevas conservas y dulces	4'00
Entorn del Feixisme Italià per Francesc Cambo	4 pts
Almanach de les lletres 1925	2'50
La Beata Teresita de Jesús	1'50
L'ideal del bon cristià	1'50
El Tresor del St Rosari	0'50
La Radiotelefonía sin maestro. Manual práctico, por Schönbaner i Ze'mann	Preu 3 ptas.

SE VENEN EN LA NOSTRA ADMINISTRACIÓ

SERVICIO DE CARRUAJES DE BARTOLOMÉ FLAQUER (A) MANGOL

A todas las llegadas del Ferrocarril hay coche que parte directo para Capdepera y Calarratjada de estos puntos sale otro para todas las salidas de tren.

Hay también coches disponibles para las Cuevas y viajes extraordinarios.

DIRECCIÓN: ANGULO, 1.

Automòvils de lloguer DELS GERMANS

SARD (A) TERRES

A cada arribada de tren van a l Estació. Teneu servici combinat amb el Ferrocarril.

Excursions a Ses Coves, Calarratjada i demés punts de Mallorca a preus convenguts

DIRIGIRSE:

Carré d'En Pitxol n.º 8
Id Son Servera n.º 29

ARTÀ.

Ensaïmades i panets En lloc se troben millós que a la PANADERIA Victoria ES FORN NOU

Miquel Roca Castell

A sa botiga heu trobareu sempre pans panets, galletes, bescuits, rollets, i tota casta de pasticeria.

TAMBE SE SERVEIX a DOMICILI

Netadat, prontitut i economia

DESPAIG:

Carrer de Palma 3 bis. ARTA

Fonda Randa de Esteva

TOTS ELS QUI HI POSEN QUEDEN CONTENTS DEL SEU SERVICI ESMERADÍSSIM I DE SA NETEDAD.

Te auto a disposició de sa clientela

Carré de Palma, 48—ARTA

¿VOLEU ESTAR BEN SERVITS?

EN JAUME PICO

(A) ROTCHET

te una Agencia entre Artá i Palma i heu va cada dia.

Serveix amb prontitut i seguredat tota classe d'encàrregs.

Direcció a Palma: Harina 38. An es costat des Centro Farmacèntic.

Artá: Palma n.º 3.

Si voleu menjar bo i llegítir

Oli d'oliva

dirigiu-vos a

D. JUSEP PIÑA

Quatre Cantons, 8-ARTA

Te olis de primera i segona classes a preus acomodats.

Serveix barrals de 16 litres a domicili.

VENTES EN GROS I AL DETALL

Grandes Almacenes San José

DE

Vda. Ignacio Figuerola

— (=) —

HOY, COMO NADIE!

detalla en precio, esta casa, todas las

GRANDES NOVEDADES

Unicas Almacenes que tienen en grandes existencias

TODO LO QUE SE REQUIERE PARA

VESTIR Y CALZAR

y que venden más barato que nadie.

Teléfono 217

¡ Precio fijo

ALMACENES MATONS

DE

RAFAEL FELIU BLANES

CALLE DE JAIME II n.º 39 al 49

Palma de Mallorca

SASTRERIA PARA SEÑORA

Y CABALLERO

ARTICULOS Y NOVEDADES

PARA VESTIR DE TODAS CLASSES

Disponible

AGENCIA DE ARTA A PALMA I VICEVERSA

DE

ANTONI GILI (A) COMUNA

Y

BME. FLAQUER (A) MANGOL

SERVICI DIARI EN PRONTITUT I ECONOMIA
DE PREUS

ENCARREG A DOMICILI

Palma - Banch de S'oli, 24.
DIRECCIO Artá-Can Mangol, Angulo 1.
« - Can Comuna-Pontarró 36.

CAFÉ SENSE MESTRANSA

de varies classes i preus

SEN TORRA CADA DIA

Venta en la botiga de comestibles d'en

JAUME CABRER